Scînteia

JURNALUL ROMÂNIEI 1989 – ACUM DOUĂZECI DE ANI

ımărul | 4 ianuarie 1989 | 4 PAGINI – DISTRIBUIT ÎMPREUNĂ CU JURNALUL NAȚIONAL

CITIȚI ÎN PAGINA A IV-a

- La ONU, Gorbaciov dă semnalul marii schimbări. Astăzi, majoritatea istoricilor consideră că acel discurs a marcat sfârșitul „ideologic" al războiului rece, anunțând o „nouă ordine mondială"
- Trocul de sărbători. Sfârșitul anilor '80 te prindea total nepregătit pentru a putea întinde o masă „adevărată" de Sărbători. Principalele ingrediente erau la rație. Și uleiul, și zahărul, și făina.

LEGEA RAȚIONALIZĂRII PENTRU ANUL 1989

Ultima ședință a Marii Adunări Naționale din anul 1988 a emis la 2 decembrie o hotărâre privind raționalizarea produselor alimentare și a celor de „larg consum". Deși pentru populație legea însemna un nou an de foame, regimul susținea că măsura venea în sprijinul „oamenilor muncii", pentru a se distribui „rațional" hrana și produsele industriale. De buna aplicare a planului de raționalizare se ocupau Ministerul Agriculturii, Ministerul Industriei Alimentare, Ministerul Contractării și Achiziționării Produselor Agricole, consiliile populare, unitățile agricole de stat și cooperatiste. Aceste instituții trebuiau să ia „măsuri pentru realizarea producției vegetale și animale la nivelul cerințelor noii revoluții agrare, a fondului de stat planificat, valorificarea mai intensă a disponibilităților de la populație, potrivit sarcinilor rezultate din Programul unic de creștere a producției agricole în gospodăriile personale".

(Continuare în pag. a III-a)

Cea mai tare deghizare:

CREASTĂ DE COCOȘ PE CAPUL LUI DON PEDRO

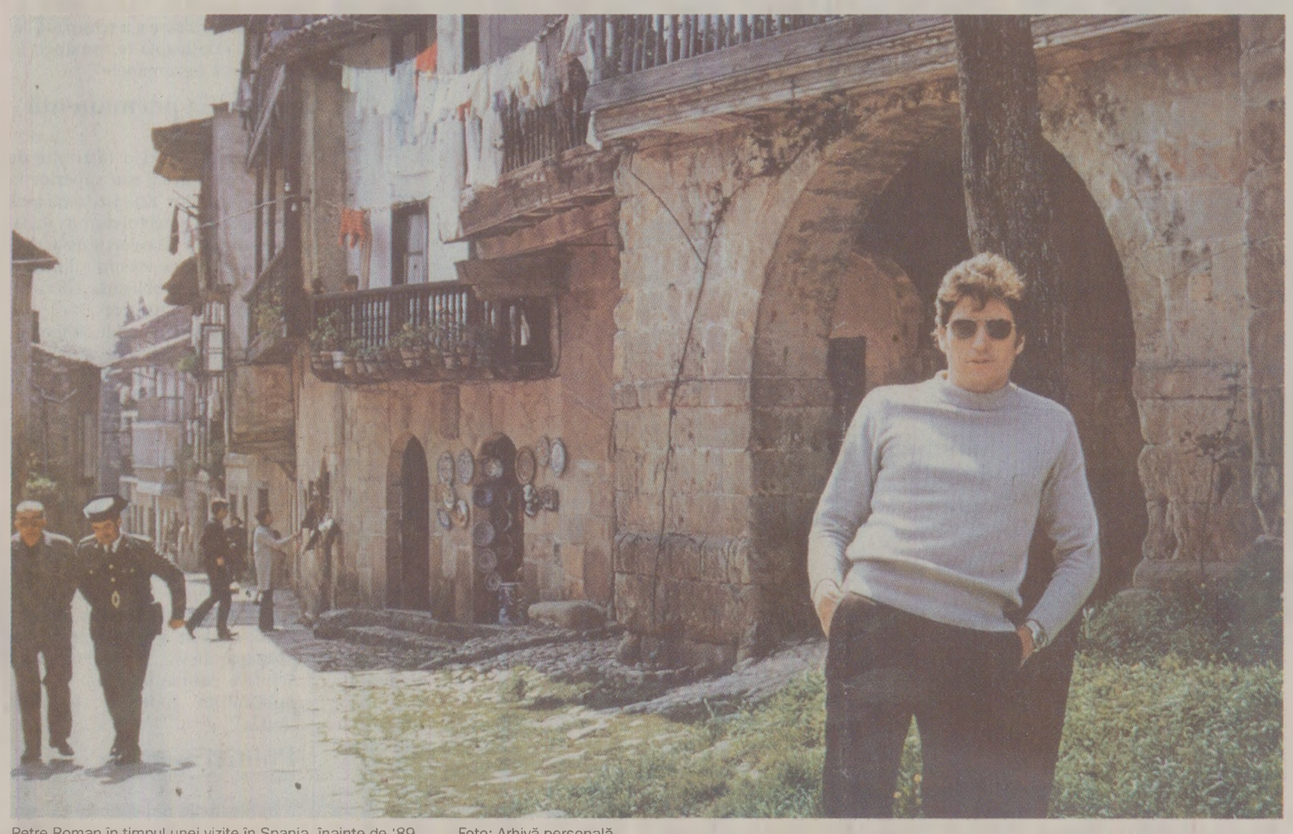

Petre Roman în timpul unei vizite în Spania, înainte de '89 Foto: Arhivă personală

Născut la 22 iulie 1946, în București, din tatăl comunist Valter Roman și din soția lui Hortensa Vallejo, Petre Roman a ajuns să fie prim-ministru al României în prima structură de putere instalată după evenimentele din decembrie 1989, și ministru de Externe zece ani mai târziu. În ultimii ani ai regimului comunist, Petre Roman era șeful Catedrei de Hidraulică și Mașini Hidraulice de la Facultatea de Energetică București, unde fusese numit încă din anul 1985. La „revoluție" Petre Roman a fost „intelectualul de la baricadă", cum îi place să spună. Prima noapte a anului care avea să-i schimbe total viața și-a petrecut-o împreună cu alte 39 de persoane.

„În anii '80, noi făceam de obicei revelioanele într-un grup de prieteni, intelectuali, care erau oameni cu familii foarte solide. Era un fel de grup, să-i spunem: ingineri, profesori, ziariști, oameni care eram foarte utili sistemul, în societatea care era atunci, eram capabili să rezolvăm ceea ce aveam de rezolvat la întreprinderile unde erau probleme. Și așa...", ne-a declarat politicianul Petre Roman.

„Și în cursul anului mai făceam câte o petrecere. La una dintre petrecerile astea, țin minte că era și Radu Boroianu, care era secretar literar la Teatrul „Ion Creangă" din Piața Amzei, și Titel Sederiaș, care era director la Uzina de Mașini Electrice București, și Silvie Șerbănescu, și alți ziariști de la Radio, fiindcă Mioara lucra la Radio și mama-mea lucrase atâția ani la Radio. Formam un grup, cam 40 ne adunam la aceste petreceri. Majoritatea proveneau din familii vechi, cu rădăcini puternice în societatea românească.

„Ultima noapte a anului 1988 am petrecut-o în București, acasă la un prieten, Titel Sederiaș. Știți, noi în fiecare an sărbătoream revelionul la altcineva din grup, prin rotație. Îmi amintesc că la una dintre petrecerile astea s-a încins o discuție despre «Dezastrul Ceaușescu» și halul în care era țara și noi știam în ce hal era, fiindcă noi eram trimiși să reparăm ce se mai putea repara prin întreprinderile care mergeau mizerabil. Vorbeam despre politică și eram foarte critici la adresa lui Ceaușescu. Îmi amintesc că la una dintre petrecerile ținute în anul 1987, ne întrebam ce va fi, mai ales după ce lucrurile începuseră să se mai deschidă în URSS, sub Gorbaciov. Erau unii care susțineau opinii, unii spuneau «criminalul Ceaușescu», eu le spuneam că el este produsul regimului și că sistemul trebuie schimbat. Erau destul de îngrijorați că se pune problema în termenii ăștia. Ei, la două zile după discuția asta Titel Sederiaș a fost «vizitat» de Securitate. De fapt, cineva încercând să-l protejeze i-a spus: «Fii atent, ce-ați vorbit voi acolo s-a aflat». Iar eu, pe linia mea la organizația de partid de la Politehnică, tot așa a venit cineva și le-a atras atenția că Roman vorbește ce nu trebuie. Vă dați seama!, cineva din grupul nostru a turnat. Noi am stat să ne gândim cine a fost, cine ne-a turnat? Normal, era o chestiune vitală pentru noi să aflăm, pentru că trebuia să știm de cine să ne ferim. Am bănuit o persoană anume, dar concluzia noastră nu era cea justă. Abia după revoluție am aflat că turnătorul era altcineva care avea relații foarte strânse cu Securitatea: era o ziaristă".

Își amintește că un alt subiect dezbătut a fost izolarea și mai mare a intelectualilor, făcută de Ceaușescu prin legea privind secretul de stat. „Într-un ultim val de izolare a societății, Ceaușescu a adoptat o nouă lege a secretului de stat, în 1987 sau 1988, care dădea voie să te acuze, să te condamne pentru încălcarea secretului de stat. Și secretul de stat era ce vroiau ei. Era un lucru absolut oribil, ca să bage frica în oameni, o lege împotriva intelectualității, el de acolo simțea că vine pericolul. Până la urmă n-a fost așa, pericolul a venit de la muncitori... Bine, eu la Baricadă am fost un intelectual, să nu exagerăm".

Petre Roman spune că, deși aceste lucruri s-au întâmplat, grupul celor 40 a continuat să-și condimenteze petrecerile de sfârșit de an cu discuții despre politică, astfel că și în primele ore ale dimineții de 1 ianuarie 1989 au discutat despre Ceaușescu. „Eram informați, mai auzeam la Europa Liberă, mai puneam mâna pe câte un ziar străin, mai pleca un coleg în deplasare în străinătate, deși se răriseră rău de tot, și mai aflam câte ceva nou. La acel revelion erau unii care spuneau că trebuie să se întâmple ceva și alții care spuneau: «Nu, domn'e, ăsta nu cedează sub nici o formă și o să stea pe capul nostru până la capăt». Nimeni nu se gândea că până la sfârșitul anului se va prăbuși tot sistemul, deși eu tot spuneam că sistemul e mort. Pentru succesorul lui Ceaușescu, erau două variante discutate de noi, pe la aceste petreceri. Întâi și întâi unii spuneau că o să vină Nicu, fiul lui. Alții care se luau după Vocea Americii spuneau că o să vină Iliescu, în contextul în care știau că el încercase să facă ceva împotriva lui Ceaușescu."

Și Petre Roman a suferit privațiuni, după cum ne-a mărturisit la 20 de ani distanță în timp. „Pentru revelion, trebuia să strângem fiecare produse, cam cu trei luni înainte. Fiecare de unde se ducea, la țară, ori știu eu... Strângeam ouă, carne, vin, tot ce trebuie. Băuturi fine nici nu mai existau. Eu știu că am fost la vânătoare și am dat pentru masa de revelion doi fazani. Mai puteam să merg la vânătoare, pentru că mă mai invitau părinții copiilor pe care îi pregăteam să intre la facultate. Copii care trebuiau să fie foarte buni ca să-i pregătesc eu. Oricum, știu că în acea noapte am mâncat o supă de fazani, o delicatesă! Una peste alta revelionul nu era prea vesel, eu vedeam că Ceaușescu se înfunda tot mai mult în demență: faptul că își permitea să nu mai fie căldură, mâncare; la politehnică era un frig absolut groaznic; se tăia curentul, bine niciodată în noaptea de revelion pentru că trebuia ca lumea să-i asculte mesajul, dar întotdeauna de Crăciun și în Ajunul lui, pentru că nu se respecta în nici un fel această sărbătoare, din punct de vedere al atitudinii oficiale. În noaptea de revelion ne mai încălzeam noi cumva, că eram mulți, 40 v-am spus, dar de regulă erau probleme cu gazul în fiecare zi și atunci ne mai încălzeam cu calorifere electrice.".

Roman a dat și exemple despre cum se amuza cu prietenii lui. „Făceam tot felul de concursuri să ne amuzăm, dansam, ascultam muzică. Eu am câștigat nu mai știu în ce an concursul pentru cea mai bună deghizare sau, cum să spun eu? Concursul pentru cea mai bună formă de a se masca. Toată lumea se deghiza într-un fel sau altul și într-un final mi-au spus: «dar tu? nu faci și tu ceva?» . Și atunci am luat un fel de căciuliță care era de fapt un cap de cocoș. Mi l-am pus în cap și am strigat un «cucuriguuuuuuuuuuu». Lor li s-a părut că a fost cea mai tare, hazlie deghizare și am câștigat concursul."

Întrebat dacă a mai păstrat legătura cu ceilalți 39 din grupul de prieteni și de cunoștințe cu care petrecea an de an, fostul șef al catedrei de Hidraulică ne-a mărturisit că pe unii chiar și i-a luat aproape la guvern în acei primi ani de după căderea cortinei de fier. „Mare le-a fost lor surpriza când m-au văzut la revoluție și, ulterior, prim-ministru! Pe unii dintre ei i-am propus să intre în structurile din minister, unii ca secretari de stat, alții ca directori, fiindcă erau foarte capabili".

Violeta FOTACHE

JURNALE PERSONALE

4 IANUARIE 1989

Jean mă anunță că e Ana Blandiana aici, cu Romi. Au fost la munte de Revelion, s-au oprit în oraș, în trecere. La amiază și-au dat întâlnire la librărie, decișI să ia împreună o cafea. Să vin și eu. Îi arăt că mi-e imposibil, abia am scăpat de nevralgie, trebuie să stau blocat în casă, la căldură. Să vină ei, cu toții, la mine. Îl chem și pe M. Au venit. Arată foarte bine amândoi, străduindu-se chiar pentru asta. Ea să mă îmbrățișeze, o avertizez că s-ar putea să am gripă, dar ea: „N-are importanță, tot te sărut, doar eu am curaj, nu?". Cochetăria cu care spune acest cuvânt, cu subtext, de la intrare. Repede apoi, istorisirea aventurii lor. A depus două memorii, cum fusese sfătuită, texte scurte, identice, pentru ambele cabinete. Dar nici un răspuns, firește. Atunci s-a dus la Dere, să-i ceară să afle el, pentru ea, care e situația, să meargă măcar la generalul Olteanu, să-l întrebe.

Ea pusese trei chestiuni: 1. Dacă străini, ziariști sau alții o vor întreba despre condiția ei, ce poate să le răspundă? 2. Ce e cu rubrica ei de la „România liberă"? 3. Ce e cu cărțile ei, cu dreptul ei de semnătură etc. După o săptămână, Dere a chemat-o. N-a mai trecut în încăperea alăturată, făcând semn la pereții cu microfoane, cum face acea mică scenă de obicei, a rămas în cabinetul său, dar s-a postat în picioare, în mijlocul încăperii, rostind frazele cu voce tare și răspicat, ca și cum ar fi sugerat că dorește să fie înregistrat întocmai. La întrebarea nr. 1 i se răspunde: poate spune ce vrea ea. 2 – să nu spere în vreo rubrică, în nici un caz la RL, de altfel, în curând, toate rubricile fixe vor dispare... 3. Interdicția de semnătură e de lungă durată, să nu-și facă nici un fel de iluzii. Ca atare, zice ea, s-a calmat.

Își vede de treabă, de scris, nu mai are nici un fel, nu mai are nici un fel de iluzii. E chiar bucuroasă că s-a întâmplat așa. Dar Moșu, o întreb, ce-a zis, cum a reacționat? Se face că nu mă aude, nu răspunde, trece la altele. Și mai târziu, când mai strecor numele Moșului, tot așa, evită orice comentariu. Povestesc însă cu mult haz anecdotele ce abundă în jurul ei. Au apărut tot felul de prieteni, binevoitori, suporteri etc. Mulți suspecți. Într-o după-amiază, la Comana, toamna era încă frumoasă, s-a decis să se izoleze acolo, s-au pomenit cu o mașină la poartă, din care au coborât doi bărbați și o femeie. Volubili, de parcă s-ar fi despărțit doar ieri. Nu și-i aminteau însă deloc. Le-au spus că s-ar fi cunoscut cu 15 ani în urmă, la o nuntă la Poiana Brașov, la cutare... Da, ei au fost acum 15 ani la acea nuntă, unde erau peste o sută de invitați; i-au poftit în casă, cafele, discuții. Unul dintre musafiri s-a apucat să povestească ce-a pățit unul care s-a săturat de munca lui de savant și a încercat să iasă. L-au găsit mort.

Altul care n-a respectat nu știu ce „indicații", a avut un accident fatal de mașină. Și i-a ținut așa, într-un serial cusut cu ață albă. Altă dată, s-au pomenit cu vizita unui tânăr, aproape adolescent, care părea un admirator ingenuu al poetei, dar, după insistențe, căci mai nu scotea o vorbă, le-a spus că el venise cu încredere la ea, că el sperase că ea o să-l sprijine, să-l ajute, să i se alăture, căci el pregătea un... atentat. Le-a arătat și un dispozitiv oarecare, căruia îi lipsea doar focosul. Nebun? Provocator? Atentator cu adevărat? Au început ei să-l potolească, să-i vorbească de vârsta lui, de viața pe care o are în față, de viitor și fericire etc etc. Poate are nevoie de bani? I-au oferit. Nu, avea portofelul plin. Zicea că a rupt-o cu părinții, că erau activiști pe la CC, că îi e scârbă, că s-a săturat, că a fugit de acasă, că dacă nici ea nu-o să-l ajute, ce rost are să mai trăiască? Le-a trecut prin gând că e în stare să se arunce în fața trenului (căci urma să se întoarcă seara cu un tren la București). R. L-a condus deci la gară, l-a urcat în tren, tot vorbindu-i părintește, încercând să-l tempereze. Dispărut. Cine fusese? Speriați că ar putea fi cu adevărat și un disperat, că ar putea fi prins, că ei înșiși pot intra la apă pentru „omisiune de denunț", „complicitate" cum s-a întâmplat cu atâția în anii '50! S-au decis deci să plece de la Comana, să se izoleze în casa lor de la București, să nu răspundă la telefoane. Dar și acolo, vecini care-i spionează, unul fără îndoială în slujba savantului, mai e și o mașină suspectă care e parcată în dreptul casei lor, ceva mai sus, cu un bărbat și o femeie în ea, fără rost, zile în șir.

Un medic-savant poet, CD, care-i caută și el cu o insistență maximă. E drept, totdeauna au avut asemenea „amici" neașteptați, poate sinceri admiratori sau veleitari în ale literaturii sau, pur și simplu, snobi ș.a.m.d. De pildă, un tânăr arheolog, care vine la Comana în fiecare an, matematic, de Sf. Petru, nechemat, neanunțat, vine cu precizie de mecanism.

Mircea Zaciu, Jurnal. IV, Editura Albatros, 1998, p. 360-362

ARTICOLUL ZILEI

Cea mai frumoasă meserie din lume

Radu Beligan a împlinit 70 de ani. Lucrul pare de necrezut, căci pentru el timpul parcă a rămas în loc. O fizionomie care sfidează trecerea anilor: aceeași siluetă juvenilă, aceeași voce de neconfundat, același aer distrat, corijat de o ironică melancolie, aceeași cumpătare pentru fiecare gest și fiecare replică. Da, Radu Beligan nu s-a schimbat și a durat, identic cu el însuși, asemenea fenomenelor naturii.

Jules Renard mărturisea odată – și nu știu dacă observația sa este atât de valabilă pentru scriitori – că „te regăsești în întregime în prima ta carte". Ea e potrivește mai bine interpreților scenei și ai ecranului, unde, din când în când, un tânăr țâșnește gata înarmat, precum Minerva în capul lui Jupiter. Toate marile lui însușiri se precipită deodată – forța de interiorizare, vocea, privirea, jocul, farmecul – totul se produce ca un salt educativ, rezultat al unor tainice acumulări anterioare. Așa au fost de pildă, Jean Gabin, Charles Boyer sau Henry Fonda. Așa este și Radu Beligan, hărăzit de zei marele actor încă din anii adolescenței. De la Pillacherа (în piesa „Orașul fără avocați" de Nicolo Manzzari, reprezentată la București în 1941) la Salieri (în „Amadeus" de Peter Shaffer, reprezentat la București în 1982), traiectoria rolurilor sale atestă această plenitudine primordială.

Ce fel de actor este Radu Beligan?

Acum mai bine de două secole, în celebrul său „Paradox despre actor", Diderot stabilea o distincție netă, poate chiar prea netă, între actorii de intuiție, copleșiți de propria lor sensibilitate, și actorii „de cap", al căror joc este totdeauna controlat de rațiune. Ceea ce îi caracterizează pe primii, spune el, este felul inegal, în salturi, al interpretării: „Din partea lor să nu te aștepți la nici o unitate: jocul lor este rând pe rând puternic și slab, înflăcărat și rece, searbăd și sublim. Ei ratează mâine pasajul în care au excelat astăzi". Pentru ceilalți, în schimb, ceea ce este definitoriu este perfecțiunea jocului: „... Actorul care va juca rațional, prin studierea naturii umane, prin imitația constantă a vreunui model ideal, plăsmuit din imaginație sau din memorie, va fi unul și același la toate reprezentațiile, întotdeauna perfect egal: totul a fost măsurat, combinat, învățat, ordonat în capul său; în declamația lui nu există nici monotonie, nici disonanță".

Mi se pare neîndoios faptul că Radu Beligan răspunde de minune acestei tipologii și preferințelor lui Diderot pentru actorul tutelat de forța atotputernică a rațiunii. Nimic din ceea ce ne-a dăruit până acum nu a fost fructul hazardului și al improvizațiilor necoapte: fie că este vorba de Caragiale sau de Cehov, de Gogol sau de Goldoni, de Mihail Sebastian sau de Camil Petrescu, de Durrenmatt sau de Peter Shaffer, Radu Beligan este, cum se spune, de acolo; și această impresie persistentă pe care ne-o lasă fiecare din interpretările sale este rodul unui laborios travaliu de conceptualizare și de cizelare a personajelor cărora el le dă viață. Actorul posedă de altfel toate însușirile care să-i permită exercițiul salutar pe care filozoful francez îl preconizează ca o condiție indispensabilă a reușitei actoricești: o inteligență vie și iscoditoare, bazată pe o putere de discernământ și de analiză ieșite din comun, o mare cultură, o sensibilitate controlată, umor și ironie, luciditate și contemplarea propriilor creații, o pasiune neistovită pentru teatru, în sfârșit și mai presus de orice, un mare talent.

Înzestrat cu asemenea daruri, nu este de mirare ca Radu Beligan să se fi impus ca fiind cel mai reprezentativ actor al generației sale. Sub aparențele sale de om blazat sau chiar indiferent, setea de a descoperi piese, autori, roluri a rămas nealterată, iar credința în misiunea estetică, morală și politică a teatrului, nestrămutată. Artist și om al cetății, Radu Beligan este astăzi fără îndoială una dintre marile personalități ale teatrului românesc și european.

El mai știe de asemenea că meseria de actor este cea mai frumoasă din lume. Căci arta actorului rămâne, ca și a scriitorului, o transfigurare a realului prin reprezentarea realului în infinita sa diversitate. Devenind cu fiecare spectacol altcineva decât este în realitate, alimentându-și vremelnic și controlat o parte din personalitate pentru a-și încarna personajele, actorul dispune – poate mai mult decât romancierul – de capacitatea magnifică și tangibilă de a fi el însuși și totodată altul, printr-un act de dedublare artistică săvârșită la temperaturi înalte. Asemănător cu ceilalți oameni în fața peripețiilor vieții, actorul le este superior și-i depășește prin forța de demiurg care-i îngăduie, cu fiecare rol, să redescopere și să reinventeze lumea. Radu Beligan o face de fiecare dată cu simplitate și cu modestie, și mai ales cu conștiința limpede că arta adevărată nu are nimic în comun cu exhibiționismul și modele efemere. Prezența lui în viața artistică a țării este totdeauna o garanție de firesc și de bun gust, de exigență profesională, de slujire fidelă a textului dramatic. Pesemne că Thalia și Melpomena i-au poruncit să-și închine Teatrului și mintea, și sufletul, și viața.

Valentin LIPATTI
România literară, decembrie 1988

JURNALUL OMULUI SIMPLU

„Aveam săbii făcute din brazii de Crăciun"

Alex avea 6 ani în 1989, locuia în Iași și era „șoim al patriei".

„E iarnă. Păsările sunt în țările calde. Mă numesc Alexandru. Am 6 ani. Sunt în «lăzboi». Băieții din cartierul celălalt din Iași, nu din Po' de Piatră, ci din Cantemir, și-au despodobit brazii. Un brad despodobit egal un par. Așa am făcut și noi de la bloc. Mooooamă ce sabie am! Tata m-a pus să duc bradul la container. Dar eu l-am păstrat și mi-am facut paloș. I-am furat și bărdița lui tata să tai crăcile. Le-am dat-o și băieților de la bloc. Grasu-bombasu-mătură-cu-nasul a venit la ușă la mine. Mama a deschis. «Tantiiii, îl lăsați pe Alexandru afarăăă?!». Mama m-a lăsat să mă duc la joacă și atunci Grasu-Bombasu mi-a zis că e «lăzboi». Suntem douăzeci de copii. Sunt și dinăia mari printre noi. De clasa a patra e unul... Noi avem mucii înghețați la nas pentru că afară e iarnă. Ni-i mai dezgheță când ne punem pe față căciulile. Că suntem în război. Căciuli din blană de iepure cu urechi care se leagă în creștet cu un șiret din piele.

Acuma, că avem săbii făcute din brazii de Crăciun, trebuie să facem ceva cu ele. De aia am pornit război. Și, oricum, copiii din Cantemir sunt răi. L-am văzut pe unul că are chiar gumă de mestecat. Dar nu din aia din mentă, sfărâmicioasă, ci elastică. După ce o mestecă, o apucă cu două degete și o întinde afară din gură până se face elastic. După care ți-o învârte pe la nas să-ți facă în ciudă și o bagă la loc între dinți. E rău. I-am zis o dată să-mi dea și mie. «Eeeeeeeee, nu-ț' dau. Io ce mai mănânc?». Băieții sunt răi acolo, în Cantemir, și de aia suntem gata să fim la lăzboi. Ne batem până ne rupem parii între ei. Și după ce se rup, dăm cu karata. Că așa am văzut în filmele cu «Cichi Cian» sau «Bruzli». Faci «iaaaaa» «haaaaaa», ridici un picior în aer, te învârți pe celălalt. «Ciaaa», și mai apoi lovești cu carata. Lovitura cobrei. Lovitura tigrului. Lovitura maimuței înfuriate. Lovitura lu' sora treișpe.

Mai e și lovitura milițianului: când un băiat mai mare te ia la bătaie și nici Cichi Cian nu te mai salvează, apelezi la arma supremă. Țipi cât te țin plămânii «Tata meu e miliția!». În cartier, toți tații sunt milițieni. Ca să fii și mai înfricoșător, recunoști că și mama ta e puțin milițiancă.

Mergem cu săbiile legate, cu fularul la spate. Cu fularele pe care părinții ni le leagă la ceafă cu două noduri înainte de a ne scoate din casă. Săbiile sunt mai mari decât noi și unii ne împiedicăm în drum spre câmpul de bătaie. Dușmanii sunt tot cam cât noi de mulți. Ia uite că vin. Haaaaaa! Paf! Ciaaaaa! Iaaaa! Inamicul a obosit.

(Continuare în pag. a II-a)

CALENDAR

4 ianuarie 1989

Soarele a răsărit la 7:52, a apus la 16:49

Luna a răsărit la 3:35, a apus la 12:50

Sărbătoare creștină

Soborul Sfinților 70 de Apostoli; Cuv. Teoctist, egumenul de la Kucumia Sichelei (Harți)

JURNALUL ZILEI

Zi cenușie de iarnă din miezul săptămânii. În pauzele de lucru, ziarele ori programul televiziunii nu puteau fi subiect de discuție. Între ei, colegii își povesteau greutățile și bucuriile de familie, făceau haz de necaz și planuri de azi până mâine. „Descurcă-te române!" – glumeau ei – e noul imn național.

Subiect-tabu

Era în România datoria externă a țării! Pretutindeni, în toate capacitățile de producție, nu se vorbește decât de sarcinile la export și reducerea importurilor. Să nimerești când în magazine „se bagă" ceva refuzat la export, e marea șansă a unei zile. Toți știau că alimentarele sunt goale, gazul pâlpâie, curentul se întrerupe iar la lucru și în apartamente e frig din cauza plăților datoriei externe. Presa nu spune nimic despre datoria externă a României, în discursul oficial aceasta nu exista.

(Continuare în pag. a II-a)

SAVANTA – EMINESCU – CUZA – CEAUȘESCU

În ultimii 15-20 de ani ai regimului comunist, luna ianuarie reprezenta pentru jurnaliștii și scriitorii României o muncă în slujba propagandei la nivelurile cele mai înalte. Se sărbătoreau zilele de naștere ale „Conducătorilor iubiți", dar și aniversări ale lui Mihai Eminescu și Unirii din 1859. De când „comunismul național" pusese stăpânire pe discursul istoric și literar, cele din urmă evenimente erau însoțite de cearceafuri de hârtie cu vorbe goale privind „întâietatea în Europa" a poporului român. Exagerările de atunci afectează și astăzi cultura națională, intelectualii găsind cu greu un echilibru între adevărul istoric și „propaganda ceaușistă".

Unele publicații ale epocii își pregăteau de la începutul lui ianuarie cititorii pentru evenimentele lunii. Astfel, în România literară de la 5 ianuarie 1989 este publicat articolul „Ianuarie", semnat de Ioana Diaconescu: „La început de an un vis e cu mult mai strălucitor. Solstițiul de iarnă cu umbrele lui alungite, cu scânteierile sale fulgurante adastă printre noi majestuos și atunci setea noastră de lumină devine izvor de lumină. Acest izvor de lumină există în noi mai ales la început de an, când visul devine mai strălucitor. De ce, întotdeauna, în luna lui ianuarie, mai ales atunci, când un an se desparte de noi și altul se apropie, am simțit mai mult decât oricând nevoia unei ocrotiri? De ce, mai cu seamă atunci, în albul pur și orbitor al zăpezii înghețate de geruri, am simțit că nu pot trăi decât apărată? Copleșitorul motiv al luminii ar fi un răspuns.

Sufletul meu ar vrea să fie una cu acest ianuarie mult iubit întotdeauna de mine. El este speranța, dorința, începutul. El este gândul înfiorat: dar dacă? El spune: și totuși minunile se vor înfăptui, visele se vor împlini. Acest tulburător «dar dacă» este un semn de început de an.

Ne gândim de pe acum că ceea ce am semănat vom culege; că faptele noastre, bune sau nu, din anul trecut, vor trebui să fie foarte bune în anul ce abia a sosit. Încet, încet, mergem către primăvară: ziua crește, umbrele serii încep să fie mai îndepărtate. Sămânța doarme în pământul cald. Palpită abia perceptibil. Uneori o aud ca pe un ceasornic din fundul pământului, numărând la nesfârșit speranțele, dorurile, visele noastre ce se vor împlinite.

Elena Ceaușescu era prezentată de propaganda regimului ca fiind o „savantă de renume mondial" cu sute de cărți publicate în țară și peste hotare Foto: AGERPRES

Lună încoronată cu cununa majestuoasă a începutului, ianuarie, este și luna unor sărbători pe care le purtăm în suflet cu mândrie.

Filele calendarului acestui ianuarie cuprind două aniversări pe care poporul le omagiază din toată inima, cu încrederea mărturisită de propășire a României: zilele de 7 și 26 ianuarie: ziua de naștere a tovarășei Elena Ceaușescu, precum și aniversarea președintelui țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Motiv de mare bucurie la 24 ianuarie, la sărbătoarea Unirii Țărilor Române, lumină pentru noi toți cei ce purtăm în suflet fiorul dragostei de țară.

La 15 ianuarie o splendidă cunună de stele, la centenarul nașterii poetului de geniu al neamului nostru: Mihai Eminescu.

Aripile albastre ale văzduhului prind contur pe cerul speranțelor noastre. Majestuos, ianuarie pășește în lumea aceasta minunată și vie, fermecătoare de doruri și speranțe. Pășim alături, urcând un munte mai pur decât oricând. Ne ajută speranța noastră întru mai bine și firea noastră bună. Fie acest nou ianuarie un început de mari bucurii".

Ilarion ȚIU

JURNALUL ZILEI

4 ianuarie 1989

(Urmare din pag. I)

Câți bani au fost împrumutați, de unde, pentru ce și când nu știu însă nici primii secretari de județ, nici miniștrii cu excepția celui de Finanțe.

„Descurcă-te, române!"

Povestind despre zilele cenușii ale iernii lui '89, Ion Diaconescu a scris: „Cine voia să-și asigure un trai zilnic la un nivel acceptabil trebuia să se zbată să-și găsească și alte surse de venit în afara salariului sau pensiei oficiale. Și cum asemenea posibilități nu erau la îndemâna oricui, la nevoie, cei mai mulți apelau la rude sau prieteni mai norocoși să-i ajute. Fiecare potentat își crease astfel în jurul lui o clientelă numeroasă formată din aceștia. (...) Aceste lucruri se petreceau pe o scară atât de întinsă încât reprezentau regula, practica lor nu mai șoca pe nimeni. Am apreciat mult poanta cu imnul național al țării care s-a schimbat: nu mai era «Deșteaptă-te, române!», ci «Descurcă-te, române!»".

Educația permanentă

N-a existat nici o instituție de învățământ liceal sau superior în România anilor '80 care să nu aibă în programă obiectul numit „socialism științific". O colecție de lozinci propagandistice despre „lume și viață" ce intră în obligația „educației permanente" a tuturor . Dacă sfârșeai toate școlile, studiile obligatorii de învățământ politic nu se încheiau niciodată. Fie că erai în „câmpul muncii", fie pensionar, fie luai leafă pe statul de plată al academicienilor, fie ca mulgător într-un CAP, aveai obligația frecventării cursului lunar de „învățământ politico-ideologic". Ca și discursul lui Ceaușescu, lecția era pentru toți numai una. Tema lui ianuarie 1989: „Stadiul actual al dezvoltării societății socialiste românești. Etapa făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate". Ca să vină în ajutorul „lectorilor propagandiști" și „cursanților", Scînteia, România liberă și toate publicațiile județene publicau „lecția".

Politici ascunse

În blocurile noi ridicate în marginea orașului s-au statornicit familii de tineri, originari din satele Moldovei. Veniseră la școlile profesionale din Arad și, după cum fusese făcut contractul de școlarizare, au rămas în fabricile de textile, vagoane și mașini unelte. Autoritățile locale i-au încurajat să rămână, repartizându-le tinerilor muncitori căsătoriți apartamente noi în regim de urgență „Să vină cât mai mulți moldoveni, pusese de la începutul anilor '80, primul secretar Pavel Aron. Pe-aici s-o prost cu politica demografică. Să ne mai ajute ei!"

Își păstraseră sau nu moldovenii tradiția caselor cu mai mulți copii? O astfel de întrebare ar putea fi subiect de cercetare sociologică. Compoziția etnică a Aradului și a Transilvaniei se „îmbunătățise" însă cu fiecare an.

Cu antena în mișcare

A devenit un avantaj să locuiești aproape de marginile țării. Absolvenții de universitate își alegeau dintre satele de țară scoase la repartiție posturile și după acest nu criteriu. „Prindeai vecinii" la televizor și aveai o distracție în plus. Telectiseai de „Omagiul țării conducătorului iubit" ori „Țară frumoasă, țară bogată!" și mișcai antena către „vecini": regătenii către bulgri, bihorenii spre unguri, bănățenii la sârbi și moldovenii spre... moldoveni.

Rău în capitalism

În vreme ce românii promiteau noi succese, după cum află toți din presa scrisă, radio și televiziune, în țările capitaliste, Anul Nou a început rău. Se pare că la New York Londra ori Tokio, nici n-a petrecut lumea. Nici visuri de viitor nu și-au prea făcut, căci bilanțurile sunt îngrijorătoare. Citând ziarul Le Monde, românii erau înștiințați că la Paris „situația forței de muncă continuă să se agraveze". 2,5 milioane de francezi au fost afectați d șomaj, alți 200.000 de tineri fiin amenințați în viitorul apropiat. I Londra și Bonn, rata nefericiților a fost, de asemenea, în creștere. Începând din prima zi a anului, cetățenii vest-germani „asistă neputincioși la un nou val de creștere a prețurilor"! Chiriile, costul călătoriilor cu autobuzul și trenul, taxele poștale, prețul benzinei și gazului au luat-o razna și la Washington și Lisabona. Cât despre țările Americii Latine, datoria lor externă a crescut la 33 miliarde de dolari!

Lavinia BETEA

ȘLAGĂRE DE CARTIER, STADION ȘI INIMĂ ALBASTRĂ

Dacă înainte de 1989 s-ar fi făcut topuri cu preferințele muzicale ale românilor, cu siguranță formația Azur le-ar fi spulberat. Zeci de formații le-au imitat stilul și milioane de oameni i-au adulat. Sastisiți de cântecele patriotice, imnurile închinate „conducătorilor și patriei", spectacolele de la „Cântarea României", românii ascultau cu nesaț muzică de petrecere. Se asculta și rock și muzică ușoară, dar formațiile „de inimă albastră" i-au cucerit pe mulți. Amorurile și dramele de cartier, aventurile „fantelui" de mahala, infidelitățile conjugale, șprițurile cu prietenii și eliberarea din cătănie au fost „cântate" la petreceri, nunți, botezuri, în restaurante și la „Polivalente". Pe seama muzicienilor brăileni s-au țesut în epocă legende. Hitul „Prințișorul meu" i-ar fi fost dedicat lui Nicu Ceaușescu, se spunea atunci. Dar au fost interzișI pentru „abateri de la morala proletară".

Despre succesul „Azurului" din Brăila ne-a vorbit Nelu Vlad, întemeietorul trupei și autorul „șlagărelor", „Pe nisipul de la mare", „Prințișorul meu", „Cenușăreasa", „Mona", „Claudia".

– Domnule Nelu Vlad, cum a început povestea formației Azur?

– Noi am început să cântăm din 1986. Au trecut 22 de ani de când am ieșit pe piață. Știți ce se asculta atunci?! Ce se impunea! Programul era cum era la televizor, muzica era cea dictată, muzică patriotică. Eram sătui de imprimările pe care le făcea „Electrocord", singura instituție de stat de profil, și acelea cenzurate. La nivel artistic era deja o plafonare și lumea avea nevoie de ceva inedit, incitant. Și atunci a apărut un artist rebel ca mine. Am analizat totul. Mi-am zis că dacă vreau să îmi fac loc în lumea artistică de atunci, trebuia să fac ceva ieșit din comun, asumându-mi și riscuri. Am avut tupeu și m-am opus celor de la „cultură" care-mi spuneau ce să cânt. Dosarele se aprobau într-un fel, eu cântam în alt fel. Ba mai mult, am avut îndrăzneala să imprim tot ce cântam pe bandă magnetică. Nu m-am gândit ce amploare va lua stilul nostru. Dar se pare că asta aștepta lumea. Muzică deschisă, în care să nu cânți despre țară, ci despre libertatea omului de a petrece, de a bea un șpriț, de a vorbi cu o amantă, de a spune că are două iubite, de a spune că soția îl supără. Am adoptat stilul acesta libertin, fără opreliști! Eu nu m-am luat după nimeni. Nu am vrut să cânt ca Ion Dolănescu, ca Irina Loghin, ci am vrut să cânt altceva. Și curajul meu s-a transformat într-o mare atracție pe care o aveam la public.

– Cum s-a desfășurat primul concert?

– L-am organizat la Brăila și mi-era frică să plec de acasă. Îmi spuneam: „Dacă nu vine nimeni la Arena „Progresul"? Mă fac de râs în fața tuturor prietenilor mei". „Când am ajuns acolo eu nu mai puteam să înaintez, așa de aglomerat era. Lumea nu mă cunoștea că nu aveam poze să punem pe casete. Abia m-au lăsat să mă strecor încet-încet.

Aveam cămășile noastre albastre, era o chestiune de regie. E mare lucru să te urci pe o scenă. La noi a existat întotdeauna o disciplină: membrii formației au cântat parfumați, bărbieriți, îmbrăcați bine. Asta este mentalitatea lăutarului de viță veche. Barbu Lăutarul, Gheorghe Afloarea de la Brăila, Paraschiv Oprea au ținut la etichetă. Tu ești omul care trebuie să binedispui pe cei care te ascultă. Dacă te sui nebărbierit, beat, posomorât, numai plăcere nu-i faci celui care te-ascultă.

– Ați lansat și un stil în muzica românească.

– Așa e. Toată lumea a adoptat ideea de a face muzică de petrecere cu o orgă, cu o chitară, cu tobe, deci cu instrumente de muzică ușoară. Eu însă am îndrăznit să introduc în restaurant muzica de petrecere cu instrumente electronice. Și am avut succes!

– Cum se măsura popularitatea trupei, căci pe vremurile acelea nu existau topuri, rating-uri sau sondaje?

– Să vă dau niște exemple. La concerte sau la noi la Brăila veneau oameni din Arad cu copii de 3 ani și îi urcau pe o măsuță și cei mici știau toate melodiile pe de rost. Ne aduceau oamenii fel de fel de produse: „V-am adus un porc de 100 de kile. V-am adus o oaie. Sau v-am adus 50 de litri de vin. De ce? Pentru că așa ceva nu credeam că o să mai ascultăm!"

Încă de la prima imprimare a fost o mare isterie. Nu am crezut că primele 12 melodii vor avea un asemenea impact. Acum, după 22 de ani, îmi dau seama că a fost curajul meu și originalitatea ideii, pentru că imprimarea tehnică era lamentabilă. Noi nu cântam în studiouri, cântam prin microfoane, nu făceam repetiții, falsam. Și totuși lumea ne idolatriza peste măsură! Primul album s-a împânzit în toată România. Pe vremea aceea, în magazine, erau niște casete din fosta RDG-Orwo care nu se vindeau, erau considerate cele mai proaste. Ca să câștige mai mult, comercianții au folosit aceste casete și au imprimat pe ele muzica noastră. Au epuizat stocurile din toate depozitele Ujecop-ului din toată țara. Casetele costau șapte lei, și se vindeau cu 50 de lei.

– Câți spectatori aveați la concerte?

– Odată mă aflam cu trupa la Brașov și nu puteam să cânt, deoarece eram epuizat și răcit. Nu puteam să scot nici un cuvânt. Sala Polivalentă avea 2.500 de locuri. Ei, acolo au intrat 5.000, așa s-au vândut biletele. Și afară au mai rămas vreo 9.000 de oameni. Și tot intrau în sală cu pile, cu relații. La un moment dat, a venit comandantul Miliției Brașov și mi-a zis: „Domnule, m-ai nenorocit, mâine mă dă afară! Ieși puțin în sală să vezi ce e acolo!". Spectatorii inundaseră scena, instrumentele muzicale nu se mai vedeau și intraseră și pe holuri. M-am dus încet-încet. Lumea nu mă cunoștea la față. Am luat microfonul și am spus: „Atențiune, eu sunt Nelu Vlad." În momentul ăla nu a mai mișcat nimeni din sală. „Vă rog să fiți atenți la mine, pentru că dacă dvs. provocați un scandal, vom fi suspendați din nou și nu vom mai putea cânta. Cei din stânga să se strângă trei metri, cei din dreapta la fel." S-au eliberat lateralele. „Cei din spate, trei metri. Cei din față să se retragă trei metri și primele rânduri să se așeze așa, pe vine. Acum așteptați că venim și cântăm." Eu eram răgușit, abia mai puteam îngăima ceva. „Din dragoste pentru dumneavoastră, voi începe cu un șlagăr care se numește «Pe nisipul de la mare» și vă rog să cântați cu mine." Cântau 5.000 de oameni cu mine. A fost fantastic! Comandantul Miliției mi-a zis: „Doamne, eu sunt un căcat aici, dumneata ești un împărat!"

Altă dată, la Bacău, am concertat la o arenă de vară, unde nu au putut intra mai mult de 5.000 de oameni, dar afară mai erau vreo 14.000-15.000, după estimările milițienilor. Eu stăteam de vorbă cu generalul Constantinescu, comandantul garnizoanei Bacău, detașat disciplinar acolo de Ceaușescu. Mulțimea de afară a dărâmat zidul de cărămizi cu geamuri de la intrare și mulți s-au rănit! Constantinescu a fugit atunci. Ca să potolesc mulțimea am întors boxele din arenă către oameni și am spus: „Vă dau cuvântul meu de onoare că peste trei zile ne întoarcem la Bacău și cântăm cât doriți dvs., numai acum mergeți acasă că nu mai sunt locuri." Și au plecat încet-încet.

Am cântat și la Iași, unde echipa națională de fotbal trebuia să joace un meci după ce cântam noi. Primul om care m-a întâmpinat a fost Ilie Balaci, care mi-a zis: „Măi, aveam o emoție că nu ajungeți! Lumea asta vă vrea pe voi, măi!" Cât am cântat noi, timp de o oră jumătate, ei au ieșit la încălzire ca să ne asculte!

– Și celebritatea are prețul ei. De ce a fost interzisă trupa Azur în 1989?

– Să știți că nu am fost interzișI din cauza melodiei „Prințișorul meu". Asta e o legendă. Noi am trezit nemulțumiri printre organele locale ale Brăilei din cauza popularității, pentru faptul că Azurul devenise fenomen social. Pentru unii devenise o povară, deoarece, zi de zi, erau obligați să asculte ceea ce puneau la casetofon vecinii sau prietenii. Atunci am fost chemat de vicepreședintele responsabil de „cultură", care m-a scos în centrul orașului și mi-a spus să îi dau o sută de mii, dacă vreau să mai cânt. I-am spus că nu am cum să îi dau o sută de mii, deși aveam bănie pe vremea aceea. M-am dus și am raportat totul șefei mele, președinta Consiliului local al Sindicatelor, propunându-i să înscenăm un flagrant. Dar mi-a zis să nu fac asta, pentru că aș fi fost acuzat de dare de mită. Între timp, vicepreședintele s-a dus la ministrul Hegedus cu un dosar fals, în care atașase o casetă în care nu cântam eu. Spunea că noi cântăm numai melodii porno. De fapt el adunase niște melodii de prin cârciumi, de la diverși lăutari. Ministrul mi-a promis că, dacă am dreptate, mă va repune în drepturi în 30 de zile, ceea ce s-a întâmplat. Asta era în iunie 1989. Dosarul a fost anulat și ne-au dat atestatele înapoi.

Dar patru luni de zile autoritățile din Brăila ne-au trimis să muncim pe șantier, să își bată joc de noi Normal că acolo am dat la pace cu maiștrii cărora l am spus: „Vă dăm tot salariul, că noi nu avem nevoie de bani. Luați patru salarii și noi nu venim la serviciu". În cartea de muncă figurează și acum meseria de fierar-betonist.

– Acum despre artiști se spune că au averi. Cât câștiga un cântăreț de succes înainte de 1989?

– Aveam salarii foarte bune la Consiliul județean, fiind angajați ai ansamblului „Pandelașul". Datorită veniturilor pe care le aduceam, eu aveam salariu cât șefa Consiliului Județean al sindicatelor. Ea mi-a zis așa: „Dumneata ai făcut planul pe un an în trei luni. Îți dau salariu cât mine!" Asta însemna 5.000 de lei, cât un director de întreprindere pe vremea aceea. Iar colegii mei aveau câte 4.000 de lei. Mergeam la spectacole, existau și diurne, dar la spectacole nu mai primeam bani, că aveam deja salarii. Dar noi câștigam foarte mult pe fotografii și pe casete. Toți artiștii făceau la fel, vindeau poze. Oamenii nu te cunoșteau, nu aveau toți televizoare, ca acum. Noi vindeam fotografii cu miile. În orchestra populară erau 12 inși care nu mai cântau, că nu îi primea publicul pe scenă și care ne ajutau să cărăm instrumentele. Eu îi puneam să vândă fotografii cu noi. Le dădeam câte trei sute de fotografii la spectacol. Le ceream zece lei pe fotografie și ei le vindeau cu 25. Când veneam acasă din turnee, nu mai era loc în autobuz, pentru că membrii orchestrei își cumpărau televizoare. De exemplu, la Iași, în patru zile, am avut câte trei spectacole pe zi în sala Polivalentă, și numai din fotografii au ieșit 25 de mii, bani pe care i-am pus la CEC!

– Cu cine ați mai cântat în concerte?

– Marii artiști, văzând enormul nostru succes, dădeau telefoane impresarului și spuneau că vor să cânte cu noi în concert. Noi aveam și câte 16.000 de spectatori pe zi, câte două Polivalente! Am mers în turnee lungi cu Stela Popescu, Nae Lăzărescu și Vasile Murariu, Benone Sinulescu, Maria Dragomiroiu, Irina Loghin, Jean Constantin. Pe Ion Dolănescu l-am cunoscut abia după Revoluție.

Florin MIHAI

JURNALUL OMULUI SIMPLU

„Aveam săbii făcute din brazii de Crăciun"

(Urmare din pag. I)

Eu mă bat în săbii cu unul din clasa a doua. Cel cu guma. Ne lovim săbiile sec. El zice că, dacă dau tare și-i rup paloșul, se duce la mine la ușă. «Pârâciosule!». «Tata meu e milițian.»

Ne întoarcem la «cazermată». E ridicată în două zile din bulgări uriași de zăpadă peste care am turnat apă, să înghețe. Așa rezistă la asalturile bulgărilor inamici. La intrarea în cazermată am pus strajă. Cei mai mucoși dintre noi. Pe jos , ca să fie cald și ca să poată

sta întinși împărații, adică toți ceilalți din armată, în afară de cei de strajă, am pus zeci de preșuri. Le-am furat de la ușile oamenilor. La mine în scară numai tata mai avea covor la ușă. Tata m-a bătut. În loc să se bucure că a rămas doar el cu cârpa la intrare! Cu furtunul de la mașina de spălat lovea tata, iar eu strigam degeaba. Aici, în casă, nu merge nici să dau cu carata, nici să-mi aduc paloșul, nici să-i zic «Mă duc la tine la ușă». Nici «Tata meu e milițian»."

A consemnat
Ionela GAVRILIU

S-a întâmplat la 4 ianuarie 1989

● La 4 ianuarie 1989, Patriarhul Teoctist a plecat într-o vizită oficială în India. Vizita s-a produs ca urmare a invitației făcute de Sanctitatatea Sa Baselius Mar Thoma Mathews I, Catolicos al Răsăritului și al Bisericii Ortodoxe Siriene din India. Delegația care l-a însoțit pe patriarhul nostru a fost compusă din Prea Sfințitul Epifanie Norocel, Episcopul Buzăului și Vrancei, Prea Sfințitul Iustinian, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, diaconul Mihai Hau și profesorul Remus Rus.

● Cel puțin 62 de persoane și-au pierdut viața și alte 14 au dispărut ca urmare a scufundării unui vas de pasageri pe litoralul Atlantic guatemalez. Vasul care asigura legătura dintre Insula Livingstone și orașul Puerto Barrios avea la bord 120 de pasageri, capacitatea lui fiind doar de 90.

● Președintele Irakului, Saddam Hussein, l-a primit pe primul-ministru al statului Bahrein, Khalifa Bin Salmen Al-Khalife, aflat în fruntea unei delegații în vizită la Bagdad. Au fost abordate aspecte ale relațiilor bilaterale, căile de extindere a acestora, situația pe plan palestinian și din Liban.

● Puternicele viscole care s-au abătut asupra Turciei au paralizat viața în provinciile din estul țării, izolând total peste 300 de așezări rurale și parțial 1.000 de sate. În unele regiuni au fost avariate liniile de înaltă tensiune și au fost închise numeroase școli. S-au înregistrat victime în rândul populației.

Îngerii nimănui

Așa i-a numit doctorița constănțeancă Rodica Mătușa pe copiii bolnavi de SIDA. La începutul lui 1989, mai mult de jumătate din copiii bolnavi de SIDA din întreaga Europă se aflau în România. Nici o știre oficială nu apărea pe-atunci despre acești copii ori despre alți români infectați cu virusul HIV.

Nici măcar doctorii nu aveau informații despre cumplita boală ce intrase în România via Portul Constanța. Focarul bolii a fost localizat la Constanța abia după ce medicii din oraș au fost anchetați în legătură cu decesul a 88 de sugari în luna martie a anului 1988.

„Prin 1988-1989, noi, doctorii, ne puneam mereu întrebări de ce ne mor atâția copii mici, a povestit doctorița Rodica Mătușa. Eram aceiași doctori, ni se părea că punem diagnosticul corect, că îi tratăm bine, în limita posibilităților pe care le aveam. Atunci, de ce (...) Nu știu cine a dat indicația să le testați HIV toți copiii din leagăne. (...) Rezultatul a fost năucitor: peste jumătate din copiii abandonați în leagăne erau seropozitivi".

La începutul lui 1989, „îngerii nimănui" din Constanța erau internați – la secret – în secțiile contagioase și psihiatrie ale spitalului.

Lavinia BETEA

Legea raționalizării pentru anul 1989

(Urmare din pag. I)

În 1981, regimul a adoptat un program de raționalizare a alimentelor și produselor de larg consum. De atunci, periodic, se întocmeau planuri privind produsele ce urmau să fie puse pe piață pentru populație. Ultimul act normativ în acest sens a fost adoptat de Marea Adunare Națională la 2 decembrie 1988, pentru întregul an 1989: „Programul de autoconducere și autoaprovizionare privind asigurarea bunei aprovizionări a populației cu produse agroalimentare și bunuri industriale de consum pe anul 1989".

I. Cu privire la produsele agroalimentare

Potrivit programului, aprovizionarea populației se bazează pe realizarea producțiilor planificate și respectarea întocmai a prevederilor legii privind asigurarea fondului de stat, iar răspunderea pentru îndeplinirea integrală a acestor sarcini și încadrarea în cantitățile stabilite pentru consumul propriu revin consiliilor populare, ca organe ale autoconducerii teritoriale.

În scopul îndeplinirii prevederilor programului de autoconducere și autoaprovizionare, Ministerul Agriculturii, Ministerul Industriei Alimentare, Ministerul Contractării și Achiziționării Produselor Agricole, consiliile populare, unitățile agricole de stat și cooperatiste vor lua măsuri pentru realizarea producției vegetale și animale la nivelul cerințelor noii revoluții agrare, a fondului de stat planificat, valorificarea mai intensă a disponibilităților de la populație, potrivit sarcinilor rezultate din Programul unic de creștere a producției agricole în gospodăriile personale.

Cantitățile de produse alimentare prevăzute să fie livrate au fost fundamentate pe cerințele Programului de alimentație științifică, diferențiate pe județe, orașe și centre muncitorești, în funcție de numărul populației, de ponderea personalului muncitor, eforturile depuse în producție, ținând seama, totodată, de gospodărirea judicioasă și valorificarea superioară a produselor agroalimentare destinate fondului pieței.

La principalele produse agroalimentare sunt prevăzute următoarele cantități: carne, pește, lapte, alte produse de origine animală, grăsimi vegetale, zahăr, produse zaharoase.

Carne, produse din carne, grăsimi - 1.150 mii tone; Pește și produse din pește - 340 mii tone; Lapte și produse lactate proaspete - 9.500 mii hl; Brânzeturi - 105 mii tone; Unt și margarină - 90 mii tone; Ulei comestibil - 205 mii tone; Zahăr - 0 mii tone; Produse zaharoase, de patiserie și cofetărie - 600 mii tone; Ouă - 3.200 mil. bucăți.

La carne și produse din carne se vor livra peste 500 mii tone carne tăiată, iar diferența se va livra sub formă de preparate din carne, conserve și produse culinare, cu adaosurile corespunzătoare.

Asigurarea consumului populației se va face în funcție de numărul de animale în acest scop pe întreaga țară, pentru municipiul București și fiecare județ. În acest scop, consiliile populare județene și al municipiului București, ca organe teritoriale ale autoconducerii și autoaprovizionării, vor lua măsuri hotărâte pentru asigurarea efectivelor stabilite și a greutății la tăiere, precum și pentru îndeplinirea integrală a sarcinilor de livrare la fondul pieței. În condițiile în care se realizează depășirea greutății la tăiere, sporul de producție se constituie ca resursă suplimentară pentru fondul de consum local.

În cazul în care nu se realizează greutatea prevăzută la tăiere, județului respectiv nu i se va suplimenta numărul de animale repartizat.

Aplicarea fermă a acestui program de tăiere, pe județe, în raport cu populația care urmează a fi aprovizionată din fondul de stat, va conduce ca fiecare județ să-și asigure necesarul de carne și produse din carne.

La numărul de animale care se vor asigura din fondul de stat se adaugă cantitățile de porcine, ovine și păsări care se realizează în gospodăriile populației.

Au fost stabilite măsuri pentru diversificarea sortimentelor, de mâncăruri gătite, care vor asigura meniuri variate și complete.

La pește și produsele din pește se vor livra 340 mii tone, din care 160 mii tone sub formă de pește ca atare, iar diferența se va livra (cu adaosurile corespunzătoare) sub forma de semiconserve, preparate și mâncăruri.

Ministerul Industriei Alimentare și Ministerul Agriculturii vor acționa pentru creșterea producției de pește din apele interioare și Marea Neagră, precum și a cantităților de pește oceanic. De asemenea, va fi îmbunătățită structura sortimentală și calitatea produselor prelucrate din pește, prin respectarea strictă a tehnologiilor și rețetelor de fabricație.

Ministerul Industriei Alimentare va lua măsuri pentru creșterea și diversificarea producției de patiserie, îmbunătățirea calității și prezentării produselor zaharoase.

La ulei comestibil și zahăr, desfacerile către populație se vor asigura potrivit reglementărilor în vigoare.

Grâu pentru pâine și făină, porumb pentru mălai și alte produse din cereale:

Grâu pentru pâine și făină - 2.800 mii tone; Porumb pentru mălai - 500 mii tone; Paste făinoase - 87 mii tone; Biscuiți - 115 mii tone; Orez decorticat, fulgi și expandate din cereale - 126 mii tone.

La stabilirea cantităților pentru desfacere de grâu pentru pâine și făină și porumb pentru mălai s-a luat în calcul populația din orașe și centre muncitorești, personalul muncitor navetist și cel cu locul de muncă în comune, precum și populația din zonele de deal și munte, neproducătoare de cereale, care contractează și livrează produse vegetale și animale.

Membrii cooperatori care lucrează în cooperativele agricole de producție situate în zonele producătoare de cereale, membrii de familie aflați în întreținerea acestora, pensionării sau alți cooperatori inapți de muncă urmează să fie aprovizionați de cooperativele agricole de producție cu pâine, făină și mălai din cantitățile prevăzute pentru retribuirea muncii.

Unitățile agricole cooperatiste vor asigura pâine și făină membrilor cooperatori și mecanizatorilor care lucrează pentru cooperativele agricole, corespunzător cantităților de grâu cuvenite, potrivit legii, pentru zilele muncă efectuate folosindu-se în acest scop brutăriile și morile din comune.

Legume, cartofi, fructe și struguri:

Cartofi - 1.500 mii tone (de toamnă - 1.200 mii tone; timpurii și de vară - 300 mii tone); Legume - 3.000 mii tone; Fasole boabe și mazăre - 50 mii tone; Fructe - 600 mii tone; Struguri - 250 mii tone.

Totodată, în anul 1989, se vor livra la fondul pieței 215 mii tone conserve de legume, 50 mii tone bulion și 84 mii tone conserve din fructe.

Pentru buna aprovizionare a populației cu legume, cartofi și fructe, Ministerul Agriculturii va lua măsuri pentru asigurarea cantităților prevăzute la fondul de stat și a transportului operativ al acestora către piețe și unitățile de desfacere, întărirea controlului asupra sortării, depozitării și livrării produselor. De asemenea, Ministerul Comerțului Interior va acționa pentru preluarea integrală a fondului de marfă planificat, modernizarea rețelei de desfacere și realizarea unui comerț civilizat.

În scopul asigurării cantității în aprovizionare până la noua recoltă s-a prevăzut însilozarea pentru fondul pieței a următoarelor cantități, care vor fi desfăcute în semestrul I 1989:

Cartofi de toamnă - 550 mii tone la 1 ianuarie 1989; Legume de câmp - 180 mii tone la 1 ianuarie 1989 (din care: ceapă - 60 mii tone la 1 ianuarie 1989; rădăcinoase - 67 mii tone la 1 ianuarie 1989; varză - 40 mii tone la 1 ianuarie 1989); Fructe și struguri - 170 mii tone la 1 ianuarie 1989 (din care: mere - 159 mii tone la 1 ianuarie 1989; struguri - 10 mii tone la 1 ianuarie 1989); Produse semiindustrializate - 25 mii tone la 1 ianuarie 1989.

La cantitățile de produse agroalimentare care se repartizează prin fondul de stat se adaugă cantitățile de lapte și produse lactate, cereale, legume, cartofi și fructe realizate în gospodăriile populației, precum și cele obișnuite de membrii cooperatori în cadrul retribuirii în natură.

II. Cu privire la produsele industriale

Pentru buna aprovizionare a populației se vor asigura cantități corespunzătoare de mărfuri într-o gamă sortimentală diversificată cu articole noi, de nivel tehnic și calitativ superior.

În cadrul mărfurilor prevăzute să fie livrate la fondul pieței s-a avut în vedere îmbunătățirea structurii prin asigurarea într-o proporție sporită a sortimentelor din clasele de calitate superioară, extra și lux, crearea de noi produse cu grad ridicat de prelucrare, execuție, finisaj și prezentare, în vederea satisfacerii cerințelor diferitelor categorii de cumpărători.

La repartizarea în cadrul județelor a produselor industriale se va avea în vedere aprovizionarea prioritară, cu întreaga gamă de sortimente, a municipiilor și centrelor muncitorești.

Mărfuri textile – încălțăminte:

La principalele produse textile - încălțăminte s-au stabilit creșteri, îndeosebi la sortimentele pentru copii și tineret, fiind prevăzute următoarele cantități: Confecții textile - 21.000 mil. lei (din care: paltoane și haine de iarnă - 4.500 mii buc.; pardesie, raglane, canadiene bluze de vânt - 2.500 mii buc.; pantaloni - 6.500 mii buc.; rochii și capoate - 5.800 mii buc.; cămăși și bluzoane - 17.500 mii buc.); Tricotaje (tricotaje din fire tip lână - 36.600 mii buc.; tricotaje din fire bumbac pentru nou-născuți - 24.000 mii buc.; lenjerie scămoșată din fire tip bumbac - 15.500 mii buc.; ciorapi - 144.000 mii per.; Încălțăminte - 82.550 mii per.)

Ministerul Industriei Ușoare, unitățile cooperației și industriei mici vor lua măsuri pentru diversificarea sortimentală în toate grupele de produse, asigurarea cantităților la articole de cerere curentă și de strictă necesitate, în funcție de sezon, în special la confecții, tricotaje, încălțăminte, prin valorificarea superioară a materiilor prime din producția internă și a materialelor recuperabile.

Bunuri de folosință îndelungată, articole de uz casnic și gospodăresc și alte mărfuri industriale:

Cantitățile prevăzute la principalele produse asigură aprovizionarea populației astfel: Radioreceptoare și radiocasetofoane - 540 mii buc.; Televizoare - 325 mii buc.; Frigidere - 200 mii buc.; Mașini de spălat rufe - 270 mii buc.; Aspiratoare de praf - 160 mii buc.; Biciclete - 280 mii buc.; Autoturisme de oraș - 60 mii buc.; Mobilier din lemn - 6.300 în valoare de mil. lei.

În anul 1989 se vor livra produse noi cu parametri tehnico-funcționali superiori, într-o structură îmbunătățită pe clase de calitate; totodată, va continua acțiunea de modernizare a produselor existente, ridicarea nivelului calitativ și a fiabilității în exploatare.

La unelte de uz agricol și gospodăresc, precum și la materialele de întreținere și reparare a locuințelor, fondul de mărfuri asigură aprovizionarea populației la orașe și sate.

La combustibili solizi se prevede creșterea în continuare a ponderii cărbunilor în aprovizionarea populației.

Pentru menținerea stării de sănătate a populației se prevăd cantități corespunzătoare de medicamente, alte produse farmaceutice.

Ministerul Sănătății va urmări livrarea judicioasă pe teritoriu a acestora în structura sortimentală, organizând acțiuni, prin cadrele sanitare, pentru promovarea mai largă a factorilor naturali de cură terapeutică, respectarea tratamentelor corespunzător prescripțiilor medicale și combaterea abuzului de medicamente.

Sub lozinca „alimentației rationale" se ascundea o penurie de produse alimentare de bază. Aproape totul se vindea cu rația Foto: Andrei Pandele

INDUSTRIA UȘOARĂ, DE LA PLANURI FANTEZISTE LA MAGAZINE GOALE

La început de ianuarie, Ceaușescu a trasat noi sarcini industriei ușoare. Peste 85% din totalul producției să fie produse noi și modernizate. Ca urmare a indicațiilor prețioase urmau să fie create 90.000 de sortimente noi. Cu toate astea, românii nu găseau mai nimic prin magazine.

Industria ușoară raporta cifre-record pentru acea dată, în schimb românii nu găseau prin magazine prea multe mărci sau diversitate de produse vestimentare. Materialele erau cu culori șterse fiind realizate aproape obligatoriu din materie primă autohtonă. Cine voia să aibă ceva mai deosebit era nevoit să cumpere „pe sub mână" țesături de la vaporeni sau de la românii care lucrau în Libia sau Siria și să-l lucreze pe comandă la croitoreasă.

Se pare că acest sport național a ajuns și la urechile lui Ceaușescu care pe 4 decembrie 1989, a cerut Direcției de plan producție și dezvoltare din Ministerul Industriei Ușoare să realizeze o gamă variată de produse-țesături, tricotaje, confecții, articole de galanterie, marochinărie și altele pentru aprovizionarea în bune condiții a populației, dar și pentru export. Ministerul Industriei Ușoare s-a angajat să ducă la îndeplinire cerințele lui Ceaușescu.

„Ținând seama de sporirea exigențelor cumpărătorilor, cât și a celor de la export, în anul 1989 se va accentua diversificarea produselor și se vor crea peste 90.000 de sortimente noi de țesături, tricotaje și încălțăminte", scria România Liberă, în data de 4 ianuarie 1989. Unde s-au dus aceste noi produse nu prea se știe. În orice caz, românii nu prea le-au văzut prin magazine, așa că singura posibilitate rămâne exportul.

„Mă duceam aproape în fiecare zi la complexul din mijlocul orașului să văd ce s-a mai adus. Nu prea se băga marfă în magazin, mai mult se dădea pe sub mână, trebuia să ai o relație, să cunoști pe cineva ca să-ți aducă din magazie ceva mai ca lumea", spune Nina C., din Turnu-Măgurele.

Femeia își amintește că era mare bătaie pe cămășile sau maieurile chinezești, dar și pe ciorapii de la Adesgo. Tinerii care doreau să se evidențieze apelau la croitorii particulari. „Nu găseam nimic din ceea ce mi-ar fi plăcut și vedeam prin revistele de modă. Aveam niște reviste Burda aduse de mama unei colege care era asistentă medicală și fusese plecată la muncă în Libia. Știu că mă tot uitam la ele și că mi-am făcut o rochie pe comandă la o croitoreasă după modelul din revistă", își amintește Irina P.

Ministerul Industriei Ușoare a elaborat un plan complex de măsuri menite să conducă la îndeplinirea cu bune rezultate a sarcinilor trasate de Ceaușescu în cadrul Expunerii prezentate la lucrările comune ale Plenarei CC a PCR. Astfel, în anul 1989 - în raport cu anul anterior - volumul producției marfă urma să crească cu 14 la sută. De exemplu, la încălțăminte producția marfă ar fi trebuit să crească cu 19,2 la sută, la confecții cu 10,7 la sută, iar la tricotaje cu 7,8 la sută. Creșteri însemnate erau prognozate și la produsele care se vor realiza din materii prime din țară, ca de pildă cu 20 la sută la țesăturile din in și cânepă, cu 11,3 la sută la țesăturile tip lână. Însă o atenție deosebită se acorda exporturilor pentru realizarea cărora se întocmeau alte planuri, numite suplimentare.

„Volumul producției destinate exporturilor va spori în acest an pe relația devize convertibile cu 38,9 la sută față de anul anterior", arată documentul citat. Economiștii acelor vremuri înțelegeau din aceste cifre frumos ambalate că românii vor fi și mai prost îmbrăcați și mai puțin încălțați. Din moment ce producția creștea în ansamblu cu 14 la sută, iar exporturile cu 38,9 la sută, rezulta că în magazine a ajuns în anul 1989 mai puțină marfă decât în anul 1988. „Nu se mai găsea aproape nimic, de la an la an vedeam cum rafturile erau din ce în ce mai goale. Ne bucuram și dacă găseam o pereche de ciorapi. Nu mai cumpăram ce ne trebuia, cumpăram ce găseam ca să ne facem rezerve", își amintește Radu C.

O altă obsesie a regimului era modernizarea și reutilarea producției. Ceaușescu avea planuri mărețe pentru această industrie în anul 1989. La Vaslui, urma să se dea în folosință o primă capacitate de tricotaje de tip bumbac la o fabrică nouă, care era plănuită să mai producă și blănuri artificiale de tip „ Jacquard". La Urziceni, se plănuia dezvoltarea fabricii Bărăganul care urma să producă articole de sport. La Botoșani urma să înceapă execuția unei întreprinderi de tricotaje de lână și a uneia de mătase. La Dorohoi se plănuia o fabrică de încălțăminte. Pe total industrie, în 1989 existau 226 de fabrici care activau în domeniu textile, pielărie, încălțăminte în care lucrau peste 440.000 de salariați.

Daniela IVAN

Exportul de confecții îi obliga pe români să cumpere „pe sub mână" Foto: AGERPRES

Agenda Elenei Ceaușescu

Zece minute au fost primiți secretarii CC Emil Bobu și Constantin Olteanu. A discutat apoi cu Ion Ursu – „mâna ei dreaptă" de „savant" în chimie. Din nou, l-a rechemat pe Bobu. Nicolcioiu și Curticeanu coordonau treburile Cancelariei și cabinetelor 1 și 2 – veneau cu treburi curente la ea. Partea plăcută a zilei fusese vizita Polianei Cristescu, fosta sa soră. Se întâlnea cu ea mai des decât cu copiii ei. „Cumințit", într-o zi, Nicu se va întoarce la Poliana, spera Elena Ceaușescu alimentând cu credința ei și speranțele fostei nurori. (Lavinia BETEA)

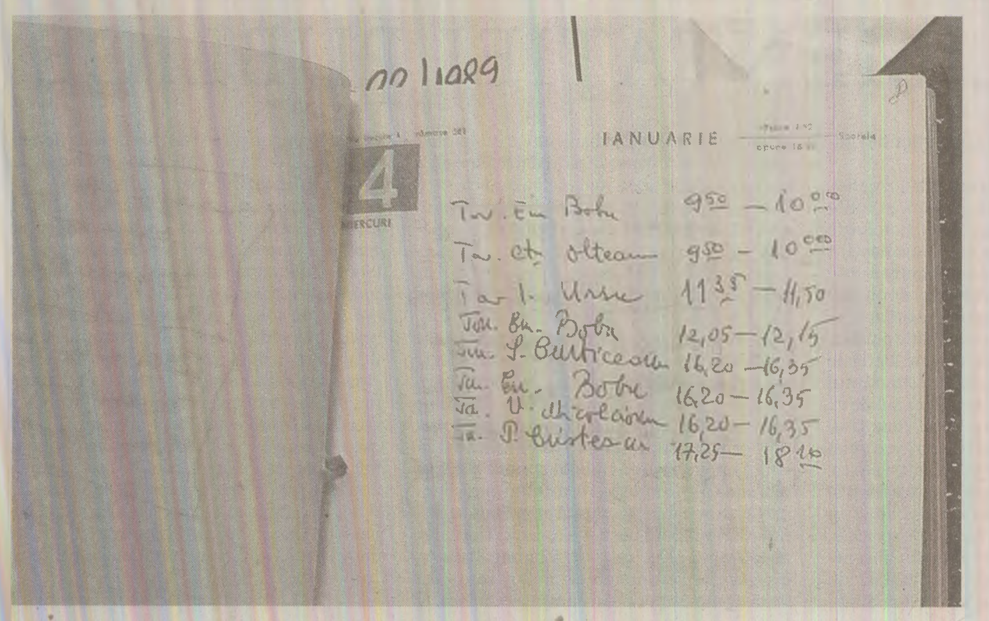

LA ONU, GORBACIOV A DAT SEMNALUL MARII SCHIMBĂRI

În ianuarie 1989, nimeni nu anticipa colosalele transformări geopolitice care aveau să se producă până la sfârșitul anului. Și totuși, semnalul cel mai clar fusese deja lansat de Mihail Gorbaciov, de la tribuna ONU, încă din 7 decembrie 1988. Astăzi, majoritatea istoricilor consideră că acel discurs a marcat sfârșitul „ideologic" al războiului rece, anunțând o „nouă ordine mondială". Abandonând logica Conferinței de la Yalta și „Doctrina Brejnev", liderul sovietic a vorbit despre dreptul la opțiune al fiecărei națiuni și a respins utilizarea forței ca instrument de politică externă. Sugerând că Moscova nu-și va mai păzi cu tancurile sfera de influență, Gorbaciov a deschis calea revoluțiilor anticomuniste care aveau să cuprindă în scurt timp Europa de Est.

Mihail Sergheievici Gorbaciov la tribuna Organizației Națiunilor Unite John Chiasson-Getty Images-Guliver

În discursul său istoric de la ONU, Mihail Gorbaciov a denunțat ca „demodată" dezvoltarea unui stat pe socoteala altora, afirmând că „progresul autentic" nu poate fi obținut prin „încălcarea drepturilor și libertăților indivizilor și popoarelor". Cuvintele sale par astăzi profetice: „Desigur, schimbări radicale și revoluționare au loc și vor continua să aibă loc în anumite țări și structuri sociale. (...) Amestecul în aceste procese interne cu scopul de a le modifica după o rețetă a altcuiva ar fi extrem de distructiv pentru apariția unei ordini a păcii".

Liderul sovietic a subliniat necesitatea creării unei „lumi noi", în care interesele divergente să fie echilibrate, iar confruntarea să facă loc cooperării: „Pentru aceasta, trebuie să cădem de acord asupra condițiilor și principiilor fundamentale și cu adevărat universale ale unui asemenea demers. Este evident, de exemplu, că forța și amenințarea cu forța nu mai pot fi și nu mai trebuie să fie instrumente de politică externă".

Un alt principiu fundamental enunțat de Gorbaciov a fost cel al libertății de opțiune: „Libertatea de opțiune este un principiu universal, de la care nu ar trebui să existe excepții. Nu am ajuns la această concluzie doar din considerente morale. Ea a fost demonstrată prin analiza împărțială a unor fenomene contemporane obiective. Diversitatea crescândă a nivelurilor de dezvoltare socială din diferite țări devine o trăsătură tot mai evidentă a acestor procese. Acest fapt este valabil atât pentru sistemele capitaliste, cât și pentru cele socialiste. O demonstrează și diversitatea structurilor sociopolitice apărute în ultimele decenii ca urmare a mișcărilor de eliberare națională". În opinia lui Gorbaciov, gestionarea acestei „realități obiective" presupune toleranță, respect pentru părerile și pozițiile altora, disponibilitate de a accepta puncte de vedere divergente fără a le percepe automat drept malefice sau ostile, capacitate de a conviețui pașnic în ciuda diferențelor.

Cuplate, cele două principii enunțate de Gorbaciov însemnau de fapt abandonarea „Doctrinei Brejnev", potrivit căreia țările Pactului de la Varșovia aveau dreptul de a interveni (inclusiv militar) dacă „forțe ostile socialismului încearcă să deturneze spre capitalism dezvoltarea unui stat socialist". Această teoria fusese utilizată pentru justificarea invaziei sovietice din Cehoslovacia, din 1968.

Dezideologizarea relațiilor internaționale și dezarmarea

De la tribuna ONU, Mihail Gorbaciov a pledat pentru o nouă abordare a relațiilor internaționale, în care diferențele ideologice să devină irelevante. El a explicat: „Dezideologizarea relațiilor dintre state a devenit o cerință a acestei etape. Nu înseamnă că ne abandonăm convingerile, filosofia sau tradițiile. Nici nu le cerem altora să o facă. Dar nu ne vom izola în cercul propriilor noastre valori".

Confruntările ideologice nu mai au ce căuta în relațiile dintre două state, a subliniat Gorbaciov, fiindcă ele ar zădărnici realizarea obiectivelor comune tuturor: recuperarea zonelor subdezvoltate, protecția mediului, eradicarea foametei și a analfabetismului, lupta împotriva unor maladii devastatoare. Și eliminarea amenințării nucleare.

Dezarmarea era, în opinia liderului sovietic, „cel mai important subiect dintre toate, fără de care nici o problemă a secolului viitor nu poate fi rezolvată. Gorbaciov era pregătit să facă primul pas. El a anunțat, în fața Adunării Generale a Națiunilor Unite:

„Astăzi vă pot informa că Uniunea Sovietică a decis să își reducă forțele armate. În următorii doi ani, efectivele vor fi diminuate cu 500.000 de persoane, iar volumul armamentului convențional va fi de asemenea considerabil restrâns. Aceste reduceri vor fi efectuate unilateral. În înțelegere cu aliații noștri din Pactul de la Varșovia, am hotărât să retragem șase divizii de tancuri din RDG, Cehoslovacia și Ungaria și să le dizolvăm până în 1991. Vor fi de asemenea retrase din aceste țări și formațiuni, și unități de asalt, (...) împreună cu armamentul și echipamentul aferent. Forțele sovietice staționate în aceste țări vor fi reduse cu 50.000 de persoane și 5.000 de tancuri. Toate diviziile sovietice rămase pe teritoriul aliaților noștri vor fi reorganizate. Vor avea o structură diferită față de cea de azi, devenind fără echivoc defensive după retragerea unui mare număr de tancuri".

O mână întinsă președintelui Bush

În discursul său, Mihail Gorbaciov și-a exprimat speranța că schimbarea de administrație de la Washington nu va temporiza detensionarea relațiilor bilaterale dintre cele două superputeri: „Relațiile dintre Uniunea Sovietică și Statele Unite ale Americii se întind de-a lungul a cinci decenii și jumătate. Lumea s-a schimbat și la fel s-au schimbat natura, rolul și locul acestor relații în politica mondială. Pentru prea multă vreme ele au stat sub semnul confruntării și câteodată al ostilității, deschisă sau disimulată. Dar, în ultimii ani, oamenii din întreaga lume au putut răsufla ușurați, ca urmare a îmbunătățirii relațiilor dintre Moscova și Washington. Recunoaștem și apreciem contribuția Președintelui Ronald Reagan și a membrilor administrației sale, în special a domnului George Schultz. Este un capital care a fost investit într-o întreprindere comună de importanță istorică. El nu trebuie risipit sau abandonat. Viitoarea administrație a Statelor Unite, condusă de președintele nou ales George Bush, va găsi în noi un partener gata să continue dialogul – fără pauze sau retractări – într-un spirit de realism, deschidere și bunăvoință...".

Mihail Gorbaciov a identificat și „problemele-cheie" de pe agenda americano-sovietică: „Vorbim în primul rând despre progresul semnificativ înregistrat în negocierea unui tratat de reducere cu 50% a arsenalului ofensiv, păstrând și Tratatul ABM; despre elaborarea unei convenții de eliminare a armelor chimice – aici, credem că există toate precondițiile ca anul 1989 să fie decisiv; și despre tratative în vederea reducerii armelor convenționale și a efectivelor militare din Europa. Mai abordăm și probleme economice, ecologice și umanitare, în sensul cel mai larg posibil...".

În încheierea discursului său, Mihail Gorbaciov a vorbit despre sentimentul său de responsabilitate „față de propriul popor și față de comunitatea mondială", în „pragul unui an de la care toți așteptăm atât de mult". Realitatea avea să întrecă, în curând, toate așteptările. Totuși, în primele zile ale lui 1989, puțini erau cei care credeau că Moscova era dispusă să meargă atât de departe pe cât lăsase să înțeleagă, la ONU, liderul de la Kremlin.

Miruna MUNTEANU

TROCUL DE SĂRBĂTORI

Sfârșitul anilor '80 te prindea total nepregătit pentru a putea întinde o masă „adevărată" de Sărbători. Principalele ingrediente erau la rație. Și uleiul, și zahărul, și făina. Ouă, carne, brânză, lapte...? Îți trebuiau ceasuri de pândă, apoi alte ceasuri de cozi și mai mult decât un dram de noroc, ca să poți să le ai pe masă. Și nici banii nu erau îndeajuns. „Lichidarea" de la 12 decembrie se topea repede. Atunci se reținea datoriile la stat: ratele la casă, chiria, pensia alimentară, rețineri diverse, datoriile la CAR etc. Din ce-ți rămânea, abia puteai să cumperi câte ceva să nu ai masa goală de Crăciun. Cu „avansul", de pe 27 decembrie, puteai să mai faci unele cumpărături pentru Anul Nou, dar majoritatea alimentelor trebuiau procurate din timp.

Și, uite așa, Daniela Ștețcu, eroina noastră, și-a pus amândoi copiii la treabă, adică la pândit când și la ce oră sosește mașina cu ulei și zahăr, pentru procurarea rațiilor. Cu o lună în urmă nu reușise să ia rația, deci luna decembrie era „plină" de ulei și zahăr. O dată startul dat, Daniela s-a instalat la coadă și, însoțită de unul dintre copii, a venit acasă, pe săniuță, cu cele 16 jumătăți de litru de ulei și 12 kg de zahăr. Realitatea era că nu consuma 4 litri de ulei, adică unul de persoană, și nici 6 kg de zahăr, adică 1,5 kg pe lună de persoană. Dar rația o lua, pentru că, altfel, o lua altul pe șpagă, ca s-o vândă la rândul lui. Auzise ea că cei care erau singuri aveau probleme cu uleiul, pentru că nu le ajungea. Dar în familia lor nu găteau tot și ce rămânea foloseau la troc, așa cum era obiceiul!

Cu rația dobândită, putea să se gândească la celelalte necesare. În primul rând trebuia să se asigure că are carne pentru sarmale și făină pentru cozonac; bașca ouă, pe care nu prea reușea să le prindă, la rație. A pus mâna pe telefon și a aflat rapid că cineva, undeva la țară, are un porc întreg de vânzare, că are cam 85 kg și că nu e departe de București. A discutat cu băieții ei și au stabilit să meargă să-l ia. Unul dintre prietenii băiatului cel mare s-a oferit să dea o mână de ajutor. Tot de la țară, a făcut rost de 30 de ouă, pe care le fereau să nu se spargă mai ceva ca pe un tezaur, și de 5 kg făină (măcinată la moară). A mai procurat doi litri de țuică și cinci litri de vin, de la un coleg care făcea naveta. Toate au fost plătite în lei, dar și în... ulei, zahăr, ciorapi groși din bumbac (din care se făceau ițele pentru războiul de țesut în casă), ștafide, rahat, borcane cu bulion, măsline și 20 de pâini. S-au dus încărcați și s-au întors la fel.

Porcul a fost tăiat, pregătit pentru transport și, cu mare viteză, adus cu trenul la București.

Acasă a fost tranșat și preparat. Din el s-au făcut pachețele cu șorici și cărniță pentru mama Danielei și pentru prietenul care i-a ajutat. La serviciu, Daniela a dus cărniță prăjită și șorici colegelor de birou, alături de un castron cu murături. A făcut cârnați, a pus la sare slănina pentru șunculițe și restul la congelator.

Înainte de Crăciun, în două nopți, Daniela a preparat sarmale din varza pe care o pusese la murat încă din octombrie. Cu ingrediente procurate „la negru" a pregătit cozonaci și mici brioșe cu rahat și stafide. Așa a reușit să pună pe masa de Crăciun „sarmale adevărate", nu din salam, cârnați, piftie și cozonac. Sub brad, le-a pus Moș Gerilă un kilogram de mandarine, obținute la schimb cu un kilogram de banane verzi, ciocolată, câte un trening din bumbac și, special pentru băiatul mai mare, o pereche de blugi Lee, procurați la bișniță.

De Revelion, masa a fost și mai bogată, întrucât prietena și vecina Danielei, doctorița Merescu, a contribuit la bunăstarea ambelor familii cu un curcan și doi iepuri. Masa era plină cu de toate: sarmale, șorici, cârnați, piftie de curcan, friptură de iepure, plăcintă cu brânză, e drept sfărâmată, procurată pe bani, de la o vânzătoare la Alimentara, dar pregătită cu „ouă adevărate", ca și maioneza de la salata de boeuf! Țuică și vin, cozonac și o minunată cremă de zahăr ars, preparată de doctoriță, din ouă și lapte praf, obținute „la negru" pe bani mulți. Era și o sticlă cu șampanie... Zarea. Minunată! Pocnitorile și artificiile luminau totul. Uitaseră alergătura și grijile, cinsteau în sănătatea vânzătoarei de la Alimentara, a țăranilor crescători (ilegali!) de porci, a „găinilor ouătoare" de ouă „adevărate", a ciorapilor de bumbac transformați în țuică, a bulionului metamorfozat în făină, a uleiului și zahărului date la troc pe vin, curcani și alte produse grozave precum cafeaua Alvorada! Da, să curgă și să aburească Alvorada! Să bată nechezolul de zi cu zi! Era Revelion! Erau toți, laolaltă, fericiți și cu masa îmbelșugată. Sentimentul că împreună reușiseră și de data asta, le dădea tuturor speranța că viitorul avea să fie mai bun...

Veronica BECTAȘ

Sărmăluțe în frunze de varză murată

Ingrediente: 500 g carne tocată (de vită și porc, în amestec), două cepe mari, un ou, un morcov, două linguri de bulion, o ceașcă de orez, o lingură de făină, o legătură de mărar, o legătură de pătrunjel, piper măcinat, sare, ulei, 80 g afumătură, o varză murată (potrivită), o crenguță de cimbru uscat.

Preparare: Ceapa se taie mărunt, se prăjește, se adaugă morcovul ras, apoi orezul. Atunci când s-au rumenit toate, se lasă deoparte să se răcorească. Când s-a răcit, se adaugă în carnea tocată, împreună cu verdețuri tăiate mărunt, oul, făina și condimentele. Se frământă bine, ca să se amestece. Se taie cotorul de la varză, apoi se trec frunzele prin jetul de apă rece (să mai iasă saramura). Se dichisesc frumos frunzele de varză (se scot nervurile groase, se taie în bucăți nu mai mari decât palma). Se întinde foaia pe palmă, se pune într-un colț o lingură de umplutură, apoi se rulează foaia, așezându-se bine capetele, să nu se desfacă. Cotoarele și nervurile de varză se taie mărunt. Se toarnă puțin ulei pe fundul cratiței, se pune varza tocată, apoi se așază sarmalele. Se pun printre ele bucățele de afumătură și cimbru uscat. Se acoperă cu frunze de varză. Se toarnă apă, cât să le acopere de două degete. Se dă cratița la cuptor, întâi la foc mic, să pornească în fiert, apoi la foc foarte mic, pentru încă două ore. Nu se amestecă în cratiță, doar din când în când se scutură, ca să nu se prindă de fund. Sarmalele se servesc cu mămăliguță, ardei iute și smântână sau lapte prins.

NOI, EROII ALIMENTAȚIEI PUBLICE

După noaptea de Revelion, restaurantele se închideau pentru o zi, maximum două. Prin „se închideau" nu trebuie să se înțeleagă că lucrătorii din alimentația publică se duceau la culcare sau la schi. Nu! Doar că era nevoie de un timp oarecare pentru a deretica după marea sindrofie dintre ani, pentru a se face inventarul veselei, al tacâmurilor și al alimentelor ori pentru alte activități de ordin administrativ. Apoi, o vreme, lucrurile decurgeau după programul normal. Zilele de ianuarie nu se deosebeau de cele din decembrie trecut. În multe locuri, programul începea la 10:00, dar băutură se servea doar după 12:00. Și numai dacă ai cerut și ceva de mâncare, un mizilic, acolo. În ultimii ani din deceniul nouă restaurantele serveau, la bere sau vin, chifteluțe. N-avea omu' carne acasă venea la restaurant... Acolo era obligat să mănânce o chiftea de fiecare halbă de bere!

Cam la trei săptămâni după 1 ianuarie, lumea intra din nou în febra pregătirilor de... Revelion. Era petrecerea lucrătorilor din alimentație publică.

Ion C. Rogojanu – gastronom, jurnalist, colecționar, om de cultură și (până în 1986) restaurator (a condus, între altele, hotelurile Modern, Cișmigiu, Ambasador, Dorobanți) – își amintește cum a decurs unul dintre aceste revelioane ale profesioniștilor din domeniu, în ianuarie 1989. „Revelioanele se organizau pe sectoare, pe trusturi de alimentație publică. În ianuarie '89 am fost invitat la un astfel de eveniment, care a avut loc la Restaurantul «Bucur». Am fost chemat nu atât în calitate de jurnalist (la vremea aceea, Ion C. Rogojanu scria la «Tribuna României» – n.r.), cât, mai ales, ca fost coleg de breaslă." Tradiția era ca, de data aceasta, în bucătărie să gătească și la mese să gătească cei care fuseseră liberi în noaptea de 31 decembrie. Făceau de serviciu, își serveau colegii, dar se și distrau. „În general, lucrătorii din alimentația publică nu plăteau pentru aceste mese de Revelion. Sindicatul avea o rezervă de bani, pe care o folosea pentru a plăti consumația. Doar dacă se dorea ceva mai sofisticat se mai plătea o sumă simbolică. De multe ori, oamenii veneau împreună cu familiile lor. Era un prilej de a socializa."

Cum cei care întocmeau meniurile și realizau bucatele erau profesioniști, bineînțeles că: „Totul se făcea ca la un restaurant de lux. Nu era un meniu zgârcit, dar nici exagerat. Era un meniu ponderat". Costurile finale, chiar și la un meniu sofisticat, nu erau însă prea mari, pentru că la multe capitole – vinul, de exemplu – totul se contabiliza la prețul furnizorului. Scopul era unul singur: toată lumea să se simtă bine. Oricum, trebuie știut că totul se întâmpla într-o zi de lucru, nu duminica, pentru că atunci era restaurantul plin. Unde se distrau, la revelionul postrevelion, lucrătorii din restauație? „Cei de la «Athenee Palace» mergeau la «Pescărușul» ori la «Bulevard». Cei de la «Ambasador» – în Pădurea Băneasa, la «Casa Albă». Lucrătorii din barurile de noapte se adunau la Barul «Melody», în vreme ce «Intercontinentalul» petrecea aparte."

În această zi, toți erau tratați ca niște VIP-uri, ca niște clienți de clasă. Exista o tradiție în acest sens. Erau egali femeia de la vase, maître d'hôtel, chelnerul sau bucătarul-șef. Tot ce se punea pe masă era de calitate. Pentru că toți erau profesioniști și nu se făcea să se păcălească între ei!", precizează restauratorul Ion C. Rogojanu, după care colecționarul din el simte nevoia să adauge: „Se tipăreau și meniuri, foarte frumoase, să rămână amintire. Am și eu în arhivă câteva astfel de meniuri!". După care adaugă: „Țin minte cum spunea bucătarul-șef de atunci de la Restaurantul «Bucur», unde am făcut acest Revelion din 1989: «În sfârșit și noi, eroii alimentației publice, putem să ne simțim bine în această seară de An Nou. Anul Nou după calendarul nostru!»".

Simona LAZĂR și Tudor CIRES

tv 4 ianuarie 1989

19:00 Telejurnal
19:25 Opera tovarășului Nicolae Ceaușescu – ample orizonturi deschise teoriei și practicii revoluționare. Neobosită și rodnică activitate consacrată creșterii rolului conducător al partidului în societate
Redactor Petre Nița
19:45 Știința – forță nemijlocită de producție. Documentar
Redactor Andrei Banc
20:05 Trăim deceniile împliniri măreție. Emisiune literar-muzical-coregrafică. Redactor Ivana Cristescu. Regia Ștefan Mărăscu
20:35 Industria – programe prioritare; Debut 89. Îmbunătățirea continuă a calității produselor - problema numărul unu a industriei românești. Redactor Nicolae Dobrițoiu
20:55 Din marea carte a patriei
Valea Oltului: repere contemporane. Producție a Studioului de film tv
Redactor Stelian Tăbăraș
21:10 Înalta răspundere patriotică, revoluționară a tineretului pentru viitorul României. Generații ale epocii Nicolae Ceaușescu – generația spiritului și faptei revoluționare
Redactor Mihai Tatulici
21:30 Te cântăm, iubită țară!
Muzică ușoară românească
Redactor Mariana Șoitu
21:50 Telejurnal
22:00 Închiderea programului

vremea

În țară: vremea s-a încălzit treptat, iar cerul a devenit variabil, mai mult noros în nordul țării. În restul țării, au fost precipitații cu totul izolate. Vântul a suflat slab până la moderat. Temperaturile minime au fost cuprinse între minus 2 și plus 8 grade, mai ridicate în zonele deluroase. Dimineața s-a produs ceață cu chiciură, îndeosebi în nordul și vestul țării. În București, vremea s-a încălzit treptat, iar cerul a fost variabil. Temperatura minimă a fost de minus 5 grade, iar maxima de 6 grade.

anunțuri

VÂNZĂRI

Vând Dacie 1300, fabricație 1973. Tel. 23.19.85.

Vând Fiat 1100, după reparație, eventual piese. Tel.: 60.06.01, după ora 17:00.

Vând Fiat 123, perfectă stare. Cumpăr ARO 10. Tel.: 971-697.03.

Vând Skoda Octavia în stare de funcționare sau pentru piese de schimb. Slatina, tel.: 944-113.46.

Apartament 3 decomandate, bloc 4 niveluri, etaj 4; sufragerie nuc, lustre, mobilă bucătărie, mașină Singer damă. 23.36.89.

Vând urgent apartament 3 camere, poziție excepțională, cu mobilier, pe marginea lacului Matei Ambrozie. Tel.: 73.38.84.

Palton damă stofă, televizor E. 47, ochelari bifocali, ochelari soare. Cumpăr căciulă. 67.44.31.

CUMPĂRĂRI

Cumpăr pianină placă bronz, mecanică engleză, corzi încrucișate. Tel.: 75.25.98

Cumpăr autoturism mic litraj, în st de funcționare. Tel.: 60.64.07.

Cumpăr acumulatori pentru video portabil, preferabil BY 700. Tel.: 17.49.44, după ora 17:00.

CERERI ȘI OFERTE DE SERVICII

Centrala vinificării, băuturilor diferite și produselor spirtoase, Calea Rahovei 157, Sector 5, încadrează în condițiile legii 12/1971 șef Birou eficiență economică, preț cost; preț producție. Relații la telefon 23.81.10, interior 181.

Căutăm femeie internă pentru îngrijire bolnavă în orașul Săcele – Brașov. Relații la telefon 46.14.77, 92-27.06.73.

Caut gospodină pricepută 4 ore zilnic, la vârstnică validă, 15.80.02.

amintiri

Micro bomboane multicolore, cu gust incert. Cutii rotunde din care bunătățile erau culese direct cu limba

Pagini realizate cu Agenția Națională de Presă